

Előszó

A negyedidőszaki képződmények kutatása napjainkban mind hazai, mind nemzetközi viszonylatban felértékelődött. A jelen – és részben a jövő – környezetváltozásai, elsősorban a klíma megváltozása, korunk legégetőbb kérdései közé tartoznak. E változások okainak minél részletesebb feltárásában és esetleges előrejelzésükben a földtudományokra kiemelt feladatok hárulnak. Környezetünk jelenleg is zajló változásait legjobban a földtörténeti múltban már végbement hasonló változások elemzése révén érthetjük meg, s ezek szolgáltathatnak alapot ahhoz is, hogy a jövőben várhatóan bekövetkező eseményeket s azok hatását modellezhessük. Közismert, hogy a földtörténeti közelmúltban, a negyedidőszakban, több olyan változás zajlott le, melyek során a Föld klímája a mainál jóval hidegebb és melegebb szélső értékek között ingadozott. Bár e változások részleteiről a földtudományok számos globális információval rendelkeznek, az egy-egy konkrét részterületet jellemző adatok begyűjtése és értékelése folyton ismétlődő feladatokat ró a témával foglalkozó kutatókra. Az újabb és újabb hipotézisek, s az azok tesztelésére kidolgozott módszerek az ismereteknek újabb és újabb tárházait nyithatják meg, ezáltal szükségessé téve a korábbi hipotézisek alapján felállított modellek revízióját.

A Pannon-medence negyedidőszaki eseményeiről BRONGER 1969-es monográfiája óta számos kitűnő, elsősorban a felső-pleisztocénre koncentrált, összefoglaló tanulmány látott napvilágot (pl. PÉCSI 1987, SCHEUER & SCHWEITZER 1988, PÉCSI et al. 1987, FRENZEL et al. 1992, PÉCSI 1993, FÜKÖH, KROLOPP & SÜMEGI 1995, WILLIS et al. 1995). A negyedidőszak kutatását segítő részdiszciplínák (tektonika, geodinamika, radiometrikus kormeghatározás, sztratigráfia, az archeo- és paleomagnésesség kutatása, szedimentológia, paleoecológia stb.) legújabb eredményei azonban ezek ellenére is revíziót sürgetnek.

Ezt felismerve rendezte meg 2000. március 29-én a Magyarhoni Földtani Társulat, a Magyar Tudományos Akadémia, a Magyar Állami Földtani Intézet és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Alkalmazott és Környezetföldtani Tanszéke az INQUA Magyar Nemzeti Bizottsága közreműködésével a „Negyedidőszak-kutatás és az ahhoz kapcsolódó kérdések” c. ankétot, a MÁFI dísztermében. A rendezvény a negyedidőszak kutatás legújabb hazai eredményeinek áttekintésére kínált fórumot, remélve, hogy ezáltal elősegítheti az új ismeretek fényében kialakítandó újabb munkahipotézisek megszületését, az eddiginél szorosabb, új munkakapcsolatok kialakítását.

A 95 résztvevővel megtartott ankét után felmerült az igény, hogy a fontosabb előadások, illetve a bemutatott poszterek anyaga kiadvány formájában jelenjék meg. Az ország legkülönbözőbb kutatóintézeteiből, egyetemeiről és múzeumaiból a szervező bizottsághoz 28 db földtani, geomorfológiai, geofizikai, talajtani, őslénytani, ősrégészeti témájú kézirat érkezett, melyeknek tartalma – bár korántsem egyensúlyosan – az ankét témaköreit és a hazai negyedidőszak-kutatás napjainkban kurrensnek mondható célkitűzéseit többé-kevésbé híven tükrözi. A földtan, őségghajlattan, földrajz, talajtan-agrogeológia, őslénytan, a környezetváltozás integrált kutatása, a környezetváltozás vizsgálata régészeti

módszerekkel és a környezetváltozások nyomai barlangi üledékekben témakörökhöz tartozó cikkek a medenceperemi és a medencebéli földtani események és a környezeti változások értelmezéséhez valamint a képződmények rétegtani besorolásához szolgálnak hasznos adatokat.

Bár az anyag sokfélesége folytán a cikkgyűjtemény mind tematikáját, mind az egyes cikkek megközelítési módját tekintve, szükségképpen eklektikusnak tűnhet, úgy gondoltuk, hogy ebben a majdani új szintézis kialakításához vezető, első lépésben, a teljesség érdekében nem változtatunk az egyenlőtlenségeken. Legyen ez a kötet pillanatfelvétel, amely a hazai negyedidőszak-kutatás 2000. március 29-i állásáról tájékoztat. Aránytalanságai, esetleges hiányosságai formai és tartalmi tekintetben egyaránt, szolgáljanak tanulságul és serkentsék munkára azt, aki a kiadványt azért forgatja, hogy a kötetben fellelhető adatokat vizsgálataival kiegészítve továbbhaladjon, akár az ankét résztvevői által kijelölt úton, akár azoktól merőben eltérő új ösvényeken.

Ehhez kívánnak jó szerencsét az ankét szervezői és a kötet szerkesztésében közreműködők

HORVÁTH Zoltán, KROLOPP Endre, MINDSZENTY Andrea

Köszönetnyilvánítás

Az ankét megrendezésében nyújtott segítségéért BREZSNYÁNSZKY Károlyt, a kiadvány útjának egyengetéséért ZIMMERMANN Katalint és SIMON Editet, a szerkesztés és sajtó alá rendezés hálátlan feladatának ellátásáért PIROS Olgát és HORVÁTH Ágneszt illeti kiemelt köszönet. Ezúton mondunk továbbá köszönetet mindazoknak, akik közreműködésükkel segítettek munkánkat. A kiadvány megjelentetéséhez a pénzügyi háttérrel az Oktatási Minisztérium, a Környezetvédelmi Minisztérium Környezetvédelmi Alap Célelőirányzata és az OTKA biztosította.